

สรุปผลการทดลองและข้อสังเกต

ในการศึกษาหาปริมาณธาตุต่าง ๆ ในแร่ชามาสโคทจากทางแร่คีมุกนั้น ปรากฏว่าจากการใช้เทคนิคทาง X-ray fluorescence พบว่ามีธาตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ Ta_2O_5 7.50 ± 0.64 %, Nb_2O_5 6.59 ± 0.38 %, SnO_2 46.6 ± 0.56 %, U_3O_8 1.44 ± 0.05 %, ThO_2 1.06 ± 0.01 %, La_2O_3 1.29 ± 0.01 %, Ce_2O_3 2.97 ± 0.03 %, Po_2O_3 0.29 ± 0.02 %, Nd_2O_3 0.59 ± 0.04 %, และ Er_2O_3 0.44 ± 0.01 % เปรียบเทียบผลกับการวิเคราะห์แร่ชามาสโคทแหล่งเดียวกันซึ่งได้ผลการวิเคราะห์จากประเทศโรมาเนียดังนี้คือ Ta_2O_3 6.6 %, Nb_2O_5 7.3 %, WO_3 0.25 %, TiO_2 2.9 %, SnO_2 35 %, ThO_2 1.17 %, MnO_2 1.73 %, Fe_2O_3 %, La_2O_3 0.55 %, Ce_2O_3 3.2 %, Nd_2O_3 0.14 %, Sm_2O_3 0.014 %, Gd_2O_3 0.068 %, Dy_2O_3 0.25 % และ Y_2O_3 2.6 %

การศึกษากการสกัดแทนทาลัมไนโอเบียม และคีมุกออกจากแร่ชามาสโคทในทางแร่คีมุกด้วยการหลอมด้วยโปแตสเซียมโบรไซด์เฟต และละลายส่วนที่หลอมด้วยสารละลายกรดผสมของ 5 : 4 : 11 ของ HCl : HF : H_2O พบว่าสามารถสกัดแทนทาลัมและไนโอเบียมได้เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่สกัดคีมุกได้ประมาณ 7 % โดยใช้เวลาในการหลอมแร่ประมาณ 3 ชั่วโมง ดังตารางที่ 7.1

ตารางที่ 7.1 แสดงผลการสกัดแทนทาลัม ไนโอเบียม และคีมุกจากแร่ชามาสโคทในทางแร่คีมุก

ธาตุ	% ที่สกัดได้โดยการหลอมแร่ด้วย $KHSO_4$ 3 ชั่วโมง
แทนทาลัม	103.7
ไนโอเบียม	99.7
คีมุก	7.4

ดังนั้นการสกัดแทนทาลัมและไนโอเบียมจากแร่ โดยวิธีนี้จึงนับว่าเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง เพราะสามารถสกัดแทนทาลัมและไนโอเบียมได้หมดทั้งยังใช้เวลาไม่มาก และใช้อุณหภูมิไม่สูงนัก คือประมาณไม่เกิน 700° อุณหภูมิในการสกัดก็หาได้ง่าย วิธีนี้อาจจะขยายขนาดการสกัดถึงขั้น Pilot plant หรือระดับอุตสาหกรรมได้ เพราะการหลอมด้วยไพโรซิลเฟต หรือโบซิลเฟตนี้สามารถใช้กับแร่ที่มีแทนทาลัมไนโอเบียมเป็นองค์ประกอบได้ทุกชนิด ยกเว้น Cassiterite เพราะคีมักจะถูกสกัดมาได้น้อย และการที่ละลายส่วนที่หลอมแล้วควยกรคนผสมของ $5 : 4 : 11$ ของ $\text{HCl} : \text{HF} : \text{H}_2\text{O}$ นั้น กรดไฮโดรฟลูออริกจะช่วยในการละลายของโปแตสเซียม-แทนทาลัม คับเบิลฟลูออไรด์ (potassium-tantalum double fluoride) (K_2TaF_7) ได้ดีขึ้น ส่วนที่ไม่ละลายในสารละลายกรดไฮโดรฟลูออริกอย่างเคียวซึ่งขึ้นกับความเข้มข้นของกรดไฮโดรฟลูออริก ดังตารางที่ 7.2(4)

ตารางที่ 7.2(4) แสดงสารประกอบฟลูออแทนทาลเต (fluotantalate) กับฟลูออโคลัมเบต (fluocolumbate) ที่ไม่ละลายในกรดไฮโดรฟลูออริกซึ่งมีความเข้มข้นต่าง ๆ กัน

ความเข้มข้นของสารละลายกรดไฮโดรฟลูออริก (%)	สารประกอบที่ไม่ละลาย	
	สารประกอบของ Ta	สารประกอบของ Nb
ประมาณ 0-1	$\text{K}_v \text{Ta}_x \text{O}_y \text{F}_z$	$\text{K}_2 \text{CbOF}_5 \cdot \text{H}_2\text{O}$
ประมาณ 1-7	$\text{K}_2 \text{TaF}_7$	$\text{K}_2 \text{CbOF}_7 \cdot \text{H}_2\text{O}$
ประมาณ 7-40	$\text{K}_2 \text{TaF}_7$	$\text{K}_2 \text{CbF}_7$
ประมาณ 40-45	$\text{K}_2 \text{TaF}_7$	KCbF_6
มากกว่า 45	KTaF_6	KCbF_6

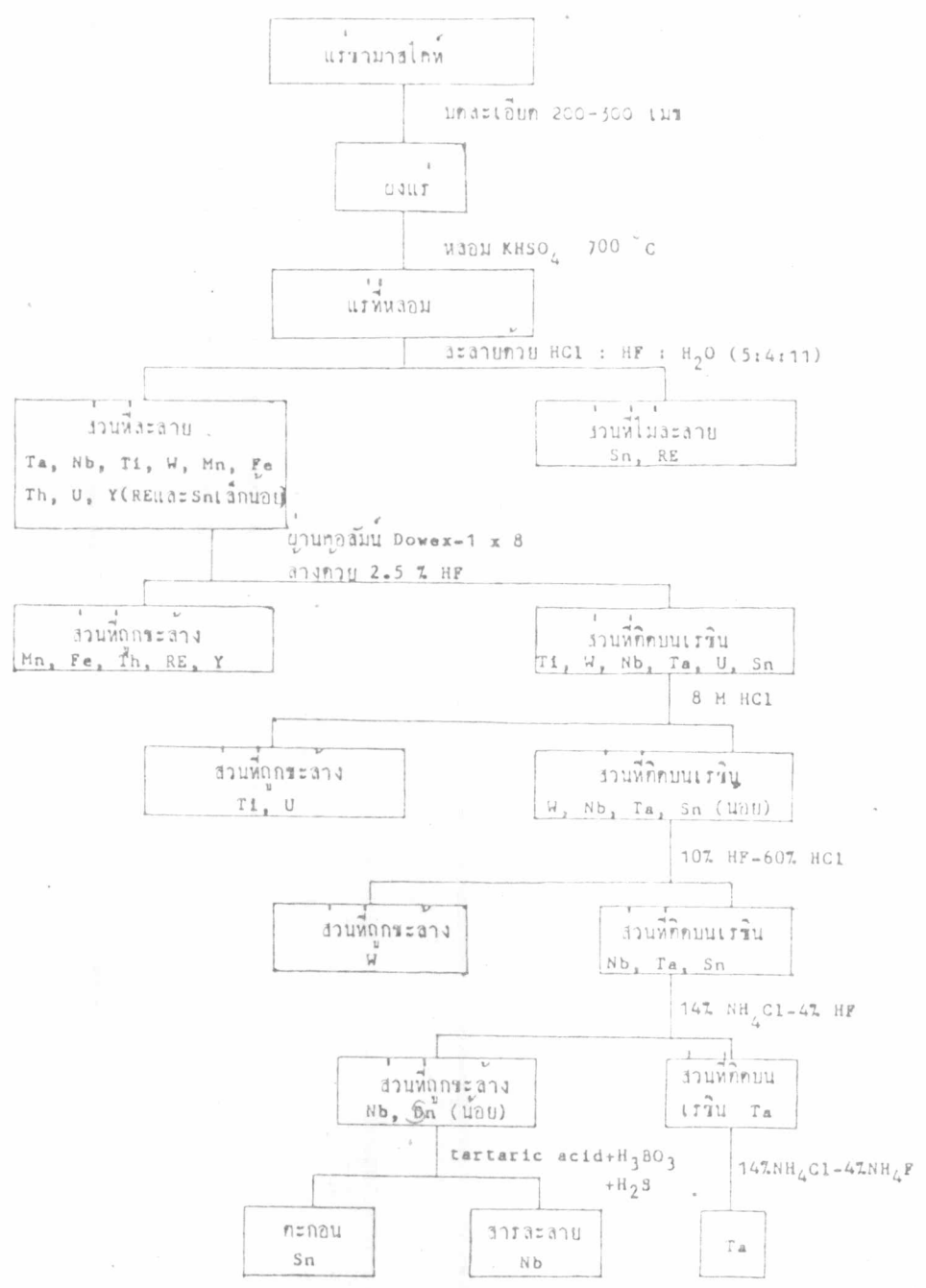
การศึกษาการแยกไนโอเบียมและแทนทาลัมออกจากธาตุอื่น ๆ และออกจากกัน
 ใช้วิธีแลกเปลี่ยนไอออน ได้ทำการทดลองกับสารมาตรฐานของไนโอเบียมและแทนทาลัมใน
 สารละลายกรดผสมของ 5 : 4 : 11 ของ $\text{HCl} : \text{HF} : \text{H}_2\text{O}$ ก่อน โดยผ่านไปบนเรซิน
 ชนิดแลกเปลี่ยนไอออนประจุลบ (cation exchange resin) Dowex-1 x 8
 ขนาด 100-200 เมช พบว่าสามารถชะล้างไนโอเบียมออกมาได้ 91.29 % ด้วยสารละลาย
 ผสมของ 14 % NH_4Cl -4 % HF และชะล้างแทนทาลัมด้วยสารละลายผสมของ
 14 % NH_4Cl -4 % NH_4F ได้ 96.59 % แล้วจึงดำเนินการทดลองแยกไนโอเบียมและ
 แทนทาลัมในสารละลายแอมมาสโคท พบว่าสามารถแยกไนโอเบียมได้ 99.45 % และ
 แยกแทนทาลัมได้ 112.6 % จากผลการทดลองแยกตัวอย่างแร่ นี้ จะพบว่าแยกแทนทาลัม
 ได้มากกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะผลทางการวิเคราะห์ที่มีข้อผิดพลาด เนื่องจากการ
 วิเคราะห์แทนทาลัม โดยวิธีนิวตรอนแอกทีเวชันนั้น ความเข้มข้นของสารมาตรฐาน และ
 สารตัวอย่างจะค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก มิฉะนั้นผลจะผิดพลาดมาก ในที่นี้ผลการทดลองผิดไป
 ประมาณ 10 % และการวิเคราะห์แทนทาลัม โดยวิธีสเปกโตรโฟโตเมตรี โดยให้เกิด
 สารประกอบเชิงซ้อนกับเมทิลไวโอเลตนั้น แม้จะสะดวกในการวิเคราะห์แทนทาลัม โดย
 ขบวนการนี้ เพราะไม่ต้องทำลายฟลูออไรด์ในสารตัวอย่าง แต่ก็มีข้อเสียที่สีของสารประกอบ
 เชิงซ้อนไม่ค่อยจะคงที่ และความเป็นกรดเป็นด่างมีผลต่อสีมากด้วย จากการทดลองพบว่า
 สารละลายซึ่งมีความเป็นกรด pH ต่ำกว่า 1 จะให้สารประกอบเชิงซ้อนสีม่วงน้ำเงิน
 และสารละลายในชั้นสารอินทรีย์ที่สกัดได้จะใส แต่เมื่อนำสารละลายแทนทาลัมที่ถูกชะล้าง
 ด้วย 14 % NH_4Cl -4 % NH_4F แล้ว ซึ่งมี pH 6 มาทำให้เกิดสีจะใสสีม่วงแดงและชั้น
 ของสารอินทรีย์ที่สกัดจะขุ่น ดังนั้นการวิเคราะห์แทนทาลัมโดยวิธีนี้ แม้จะทำสารละลายส่วน
 ที่ชะล้างออกมาได้ มาทำให้มีความเป็นกรดอยู่ในช่วงของ pH 1 แล้วก็ตาม แต่ผลที่ได้ก็
 ยังไม่ถูกต้องจริง ๆ คือจะมากกว่าความเป็นจริงทุกครั้งที่ทำ การทดลอง ทั้งนี้มาจะเนื่อง
 มาจากผลของแอมโมเนียม ไอออน ซึ่งในที่นี้ไม่ได้ทำการทดลองไว้ และเนื่องจากเอกสาร
 ประกอบการทดลองหายากมาก ส่วนใหญ่เป็นภาณารัสเซีย จึงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของ
 การทดลอง ผลที่ได้จึงยังไม่ค่อยสมบูรณ์นัก จะต้องหาทางพัฒนาต่อไป ผลการแยกแทนทาลัม

และไนโอเบียมในแร่โดยวิธี แลกเปลี่ยนไอออนและหาปริมาณโดยวิธีต่าง ๆ ได้แสดงไว้ใน ตารางที่ 7.3

ตารางที่ 7.3 แสดงผลการวิเคราะห์แทนทาลัมและไนโอเบียมที่แยกได้โดยวิธี แลกเปลี่ยนไอออน

ธาตุ	องค์ประกอบที่แยกได้โดยวิธีแลกเปลี่ยนไอออน		
	วิเคราะห์โดยวิธี Spectro.	วิเคราะห์โดยวิธี XRF	วิเคราะห์โดยวิธี NAA
แทนทาลัม	114.2	-	111.1
ไนโอเบียม	104.2	94.7	-

การแยกแทนทาลัมและไนโอเบียม โดยวิธีแลกเปลี่ยนไอออนเป็นวิธีที่วิธีหนึ่ง เพราะสามารถแยกแทนทาลัม และไนโอเบียมออกจากธาตุอื่น ๆ และออกจากกันได้ดีมาก และนอกจากแทนทาลัมและไนโอเบียมแล้วธาตุเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น W, Ti ก็สามารรถแยกได้โดยวิธีนี้ แผนผังแสดงขั้นตอนการแยกแรชามาสโคทออกเป็นส่วน ๆ โดยใช้วิธี Ion exchange chromatography ได้แสดงอยู่ในรูปที่ 7.1 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

ตารางที่ 7.1 ขั้นตอนการสกัดทังสเตนและไนโอเบียมจากแร่ทังสเตนในทางแร่ที่ตกด้วย $KHSO_4$